

Kvalitetsredovisning förskola 2019 för Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Innehållsförteckning

Underlag för stadsdelsnämndens analys för innevarande budgetår	3
Kvalitetsarbets genomförande	3
Strukturella förutsättningar.....	6
Effekter av arbetet med utvecklingsområden för innevarande budgetår	10
Effekter av övriga stadsdelsnämndsgemensamma insatser innevarande budgetår för ökad måluppfyllelsen	13
Självvärdering	16
Förskoleundersökning	19
Resultat från övriga underlag	23
Effekter av stadsövergripande insatser innevarande budgetår	24
Sammanfattande analys.....	25
Utvecklingsområden och gemensamma insatser på stadsdelsnämndsnivå	26
Förslag till kommunfullmäktige/nämnd för kommande budgetår.....	27

Underlag för stadsdelsnämndens analys för innevarande budgetår

Kvalitetsarbets genomförande

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning planerar och avrapporterar kvalitetsarbetet till nämnden i enlighet med stadens system för integrerad ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi (ILS). Stadsdelsförvaltningen redovisar förskoleenheternas samlade måluppfyllelse och kvalitet till stadsdelsnämnden i tertialrapporter och verksamhetsberättelse.

Förskoleenheternas verksamhetsplaner (VP) innehåller gemensamma enhetsmål samt indikatorer och är beslutade av avdelning förskolas ledningsgrupp (samtliga 12 rektorer, avdelningschef och biträdande avdelningschef för avdelning förskola). Målen bygger på kommunfullmäktiges budget, föregående års verksamhetsberättelser samt styrdokument för förskolan. Utifrån den enskilda förskoleenhetens förutsättningar och behov formulerar respektive enhet förväntade resultat, arbetssätt, aktiviteter och uppföljningsmetoder i sin verksamhetsplan.

Inför att enheterna färdigställde VP för 2019 lästes de igenom av avdelningschef, biträdande avdelningschef samt utredare på avdelning förskola. Återkoppling på respektive enhets VP gavs på möten där 2 till 3 enheter deltog samtidigt. Till tertialrapport ett och två, har varje enhet fått skriftlig återkoppling från utredare. Både möten kring VP och skriftlig återkoppling på tertialrapporter har varit nytt för 2019. Inför verksamhetsplan, tertialrapporter och verksamhetsberättelse anordnades skrivarestugor. Skrivarestugorna är ett tillfälle för rektorerna att skriva dokumenten ostört samt en möjlighet att få stöd av utredare. Det är också ett tillfälle för kollegialt lärande.

Som ett led i uppföljningen av förskolans utbildning följer avdelningschef och biträdande avdelningschef upp arbetet i forsknings och utvecklingsprogrammet, Flerstämig undervisning i förskolan (FundIF), med respektive enhet.

Under hösten genomförde avdelning förskola dialogmöten med respektive förskoleenhet. Inför 2019 har ett underlag tagits fram som är uppbyggt utifrån styrning, uppföljning och utveckling av verksamheten. Enheterna har bland annat beskrivit det systematiska kvalitetsarbetet utifrån skollag, läroplan och verksamhetsplan. Utvecklingsområden som enheten sett under året redovisas på dialogmötena.

Rektor ansvarar för uppföljning av förskolornas och arbetslagens kvalitet inom respektive enhet. Förskoleenheternas gemensamma uppföljningsunderlag är:

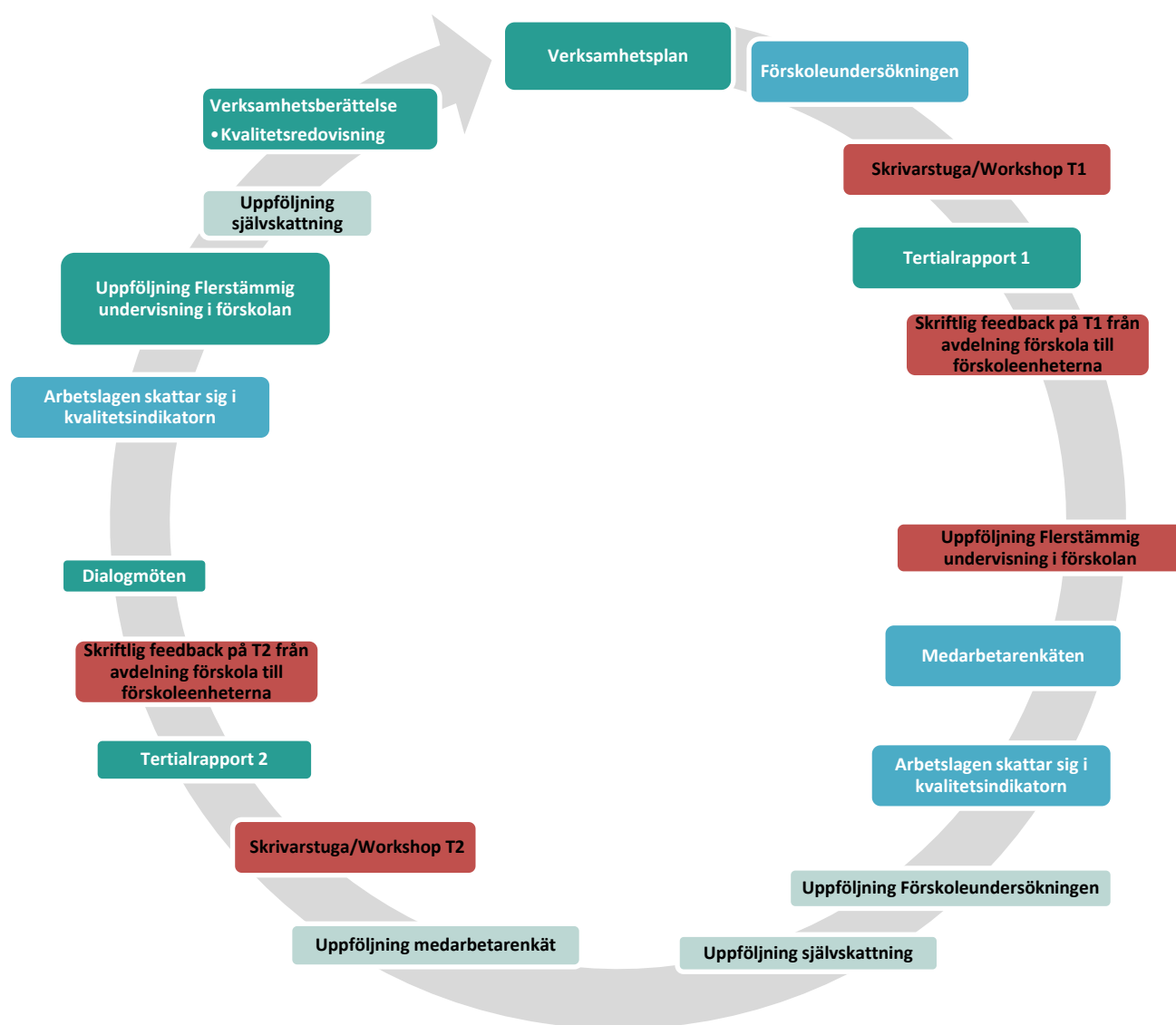
- Arbetslagens dokumentation av barnets lärande.
- Arbetslagens skattningsnivå i kvalitetsindikatorn.
- Resultat från förskoleundersökning och medarbetarenkät.
- Uppföljning av inkomna synpunkter och klagomål.

Andra underlag som används kan vara analys av genomförda barndialoger, introduktion- och utvecklingssamtal med vårdnadshavare samt utredningar kring kränkande behandling.

Ledningsgruppen för förskola består av samtliga rektorer, biträdande avdelningschef och leds av avdelningschefen. Ledningsgruppen träffas varannan vecka och en gång i månaden ingår

även utökade ledningsfunktioner med biträdande rektorer.

Under 2019 införde avdelning förskola en ny mötesform för uppföljning. Då träffas avdelningschef, rektor, biträdande rektor och förvaltningens stödfunktioner. Syftet är att öka funktionernas samverkan kring enheten i sin helhet, med utgångspunkt i nyckeltal. Stödfunktioner som är med är; economicontroller, HR-konsult och köhandläggare. Andra deltagande funktioner kan vara aktuella. Avdelning förskola kommer att följa upp och analysera den nya modellen, men det är för tidigt att göra i detta skede.

Analys

Genom att enheterna har samma enhetsmål och indikatorer i sina respektive verksamhetsplaner, blir kopplingen till nämndmålen samt KF:s mål för verksamhetsområdet tydligare. Med gemensamma mål kan avdelning förskola också följa upp enheternas tertialrapporter och verksamhetsberättelser, på ett mer systematiskt sätt. Utifrån var varje

enhet befinner sig, och vilka utvecklingsområden de har, har de formulerat egna förväntade resultat, arbetssätt och uppföljningsmetoder. Enheterna har också tagit fram egna aktiviteter utifrån deras egen planering.

Den återkoppling som gavs på enheternas VP i möten med två till tre enheter, togs emot väl. Rektorerna återkopplade positivt på det kollegiala lärandet som mötet innebar. Det gav också enheterna möjlighet att justera deras verksamhetsplaner utifrån den feedback de fick. Feedbacken handlade bland annat om att precisera det förväntade resultatet och att avgränsa och tydliggöra aktiviteter. Till kommande år behöver tidsplanen ses över, för att ge rektorerna mer tid att justera deras VP utifrån inkommen feedback. Något som kan förbättras inför kommande år är att, inför feedbacken på enheternas VP, se över vad enheten har angett att de sett för utvecklingsområden under året. Finns det en koppling mellan de utvecklingsområden som kom fram i VB, under genomförda dialogmöten och det som framkommer i VP att enheten särskilt ska arbeta med 2020?

Avdelning förskola har fått respons av rektorerna, att den skriftliga feedback som enheterna fick på tertialrapport 1 och 2 har varit användbar. Det syntes också tydligt att enheterna hade arbetat med kommentarerna mellan tertialrapport 1 och 2. Jämfört från tidigare år, märks tydligt att feedbacken tas emot och används i högre utsträckning, om den är konkret och riktad till varje enhets dokument. Tidigare har avdelningen gett övergripande feedback, riktad till alla enheter. Kommentarna handlade bland annat om frågor kring var enheterna fått resultat ifrån samt att analysera mer kring det förväntade resultatet.

Vid genomgång av enheternas verksamhetsplaner, tertialrapporter och verksamhetsberättelser har avdelning förskola sett att några enheter behöver göra sin verksamhetsplan till dokument som används mer frekvent, samt se till att verksamhetsplanen blir en del av det systematiska kvalitetsarbete som bedrivs på varje förskola. Genom att ställa frågor och återkoppla på enheternas dokument har arbetet påbörjats för att nå dit. Under dialogmöten, som genomförts under hösten, kan förvaltningen också se att flera enheter har tagit fram nya uppföljnings- och analysdokument där både läroplanen och verksamhetsplanen utgör en grund till dokumenten. Avdelning förskola har också påbörjat en planering av införande av skolplattformens planerings- och bedömningsmodul. I det arbetet kommer både utredare och rektorer vara med. En målsättning är att det systematiska kvalitetsarbetet genom ILSen, ska länkas samman med varje enhets systematiska kvalitetsarbete i planerings- och bedömningsmodulen. Det innebär alltså att både den nationella målstyrningen via läroplanen, och de kommunala målen ska få ta plats, utan att överskugga varandra.

Dialogmötena som genomfördes under hösten har haft en tydligare struktur än tidigare. Genom dialogmötena har avdelning förskola exempelvis fått information om varje enhets systematiska kvalitetsarbete samt hur de arbetar med förskoleundersökningen och WKI. Varje enhets utvecklingsområden och hur de arbetar för att få syn på barns förändrade kunnande har också tagits upp. Dialogmötena kommer att vara användbara i avdelning förskolas systematiska kvalitetsarbete, närmast i verksamhetsberättelsen och denna kvalitetsredovisning.

Medverkandet i FundiF har gett enheterna verktyg att bearbeta begreppen utbildning och undervisning. Det har också medfört ett tydliggörande av uppdraget för förskollärare respektive rektorer. Genom att praktiskt tillämpa olika teoretiska perspektiv har FundiF medfört att implementeringen av den reviderade läroplanen har underlättats. Medverkande i

Fundif anger att de har fått en större förståelse för målen i den reviderade läroplanen. Det har gett en grund för samplanering och målstyrning utifrån undervisningsbegreppet. Mallar har skapats för uppföljning och reflektion utifrån de didaktiska frågorna och undervisningen har blivit mer planerad och enklare att genomföra. Medverkande har också sett att det har blivit lättare att identifiera och sätta namn på spontana undervisningssituationer. Medverkande menar vidare att de, genom Fundif, har fått syn på utvecklingsområden hos sig själv och inom enheten, framförallt genom att filma och reflektera utifrån undervisning i förskolan med enhetens samtliga pedagoger. Det kollegiala lärandet har också inneburit att få ta del av goda exempel som kan användas i den egna verksamheten. Medverkandet i FundiF är en del i att säkerställa att utbildningen vilar på en vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Ledningsgruppens återkommande möten är viktiga för gemensamma diskussioner och en samsyn på det systematiska kvalitetsarbetet. När biträdande rektorer är med, bidrar det till att avdelningens ledningsgrupp ges möjlighet och tillgång till utökad kompetens inom olika områden samt bidrar till avdelningens gemensamma utveckling och måluppfyllelse. Den utökade ledningsgruppen bidrar även till att beslut förankras i större utsträckning inom respektive förskoleenhet.

Strukturella förutsättningar

Organisation på stadsdelsnämndnivå med stödfunktioner för enheterna

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning organiserar området 61 kommunala förskolor under avdelning förskola. Avdelningen leds av en avdelningschef och är uppdelad i 12 förskoleenheter och en stab. Staben utgör biträdande avdelningschef, två utredare, två köhandläggare, en samordnare för IKT, en administratör samt fyra specialpedagoger och en språkpedagog på 60%. Avdelningen är förstärkt med kostsamordnare på cirka 40% som samordnar förskolornas kostdatasystem och gemensamma matsedel. Avdelningen har stöd av stadsdelsförvaltningens övergripande organisation i form av HR, ekonomi och lokalfrågor.

Från hösten 2019 infördes en ny form av uppföljningsmöten för att skapa en samverkan mellan de olika stödfunktionerna för varje förskoleenhet. Uppföljningsmötena genomförs för en enhet i taget och deltagare är avdelningschef, rektor, biträdande rektor samt stödfunktionerna ekonomicontroller, HR-konsult och köhandläggare.

Avdelningens utredare ingår också i en förvaltningsövergripande utredargrupp som hanterar och utvecklar övergripande frågor om det systematiska kvalitetsarbetet. Utredargruppen utgör ett stöd till enhetschefer i det systematiska kvalitetsarbetet genom ILS. I utredargruppen finns stadsdelens ILS-samordnare.

Förvaltningens specialpedagoger och språkpedagog är organiserade i ett specialpedagogiskt stödteam och leds av biträdande avdelningschef. Stödteamet stödjer arbetslagen på förskolorna genom handledning, konsultation och utbildningsinsatser. Stödet avser barn i behov av särskilt stöd, språkutvecklingsinsatser och pedagogiska utvecklingsfrågor (till exempel pedagogiska undervisningsmiljöer och strukturer i utbildningen). För förskolornas arbete med barn i behov av särskilt stöd, finns det gemensamma rutiner och stöddokument inom stadsdelsområdet för arbetslagen, såsom pedagogisk kartläggning, handlingsplan, utvärdering samt ansökan om tilläggsbelopp. Stödbehov kommuniceras i nära dialog med vårdnadshavare. Rektor har möjlighet att söka tilläggsbelopp som fördelas centralt. I ansökan ska stödbehovet framgå samt handlingsplan bifogas. Därefter handläggs varje ansökan och

beslut skickat till rektor. Några enheter arbetar även med barnkonferenser där specialpedagog, rektor, förskollärare och barnskötare deltar.

Ledningsgruppen för förskola leds av avdelningschef, tillika skolchef, och består av samtliga 12 rektorer samt biträdande avdelningschef. Ledningsgruppen träffas varannan vecka och en gång i månaden ingår även förskoleenheternas biträdande rektorer

Antal förskoleenheter och deras organisation

Förvaltningens 12 förskoleenheter leds av en rektor var som, beroende på enhetens storlek, har en eller flera biträdande rektorer. Alla biträdande rektorer inom stadsdelsområdets kommunala förskolor har personalansvar och verkar som närmaste chef för medarbetare. Samtliga rektorer har administrativt stöd i någon omfattning. Det finns också funktioner som specialpedagoger och pedagogiska ledare, som arbetar övergripande i några enheter.

Enheterna idag består av mellan tre och sex förskolor och har mellan 170 och 457 inskrivna barn. Totalt finns 3590 barn inskrivna (per den 15 oktober 2019). Vid om- eller nybildning av förskoleenheter är förvaltningens ambition att organisera för mer jämlika förutsättningar, för att stärka upp de ekonomiska förutsättningarna och ledningsstrukturen för enheterna. Från 1 januari 2020 kommer enheterna Dalen och Blåsut slås samman till en enhet.

Effekter av genomförda organisationsförändringar

Förvaltningen har genomfört organisationsförändringar i syfte att skapa mer jämnstora enheter, samt enheter där förskolorna är mer geografiskt samlade. Jämnstora enheter ger mer lika förutsättningar för rektorerna. 2018 bildades nya enheter genom att fyra enheter gjordes om till tre. En del förskolor bytte enhet, på grund av geografisk placering. Den genomförda organisationsförändringen har gjort att respektive rektor fått bättre förutsättningar att leda verksamheten utifrån storlek och samlade förskolor geografiskt. Förvaltningen har sett att en organisationsförändring kräver mycket tid för att skapa en samhörighet i en ny enhet, med gemensamma rutiner och förhållningssätt. Vid genomförda dialogmöten under hösten 2019 kunde förvaltningen dock se att det skett en utveckling för de nya enheterna. Personal och ledning beskrev respektive enhets utbildning på ett tydligt sätt. Förvaltningen kunde därmed se att enheterna skapat bättre samhörighet mellan förskolorna.

	Budgetår 2019	Budgetår 2018	Budgetår 2017
Antal inskrivna barn (antal)	3612	3546	3610
Andel inskrivna barn (%)	93,9	94,1	93
Andel legitimerade förskollärare (räknat på årsarbetare med förskollärlägarlegitimation) (%)	33,6	36,5	35,4
Andel anställda som förskollärare (räknat på årsarbetare) (%)	37	38,3	38,1
Andel anställda i barngrupp som saknar utbildning* för arbete med barn. (räknat på årsarbetare) (%)	9,4	Uppgift saknas	Uppgift saknas
Antal avdelningar som saknar legitimerad förskollärare som	32	23	26

kontinuerligt undervisar barnen (antal)			
Barn per personal/årsarbetare med resurspersoner (antal)	4,9	4,7	4,8
Barn per personal/årsarbetare utan resurspersoner (antal)	5,5	5,4	5,4
Barn per grupp (antal)	15,4	15,4	15,7
Barn per grupp, yngre barn (antal)	14,1	Uppgift saknas	Uppgift saknas
Barn per grupp, äldre barn (antal)	17,4	Uppgift saknas	Uppgift saknas
Andel barn med annat modersmål än svenska (%)	43,25	35,4	34,9
Andel personal med annat modersmål än svenska (%)	32,5	40	42

Analys

Förvaltningen har fått mycket positiv respons från enheterna när det gäller stödet av förvaltningens specialpedagogiska stödteam. Genom stödteamet kan enheterna få en kontinuitet i utbildningar samt få tillgång till utbildningar i nära anslutning till att ett behov uppstår. Stödteamet kan också rikta insatserna utifrån behov för ökad likvärdighet. Ett exempel är de riktade insatser som stödteamets språkpedagog genomfört i stadsdelen Östberga, utifrån att det finns en hög andel barn och pedagoger med annat modersmål än svenska. Stödteamet kan också snabbt ge handledning utifrån barn i behov av särskilt stöd.

Förvaltningen kan se att övriga centrala stödfunktioner också varit betydelsefulla för enheterna. Digitaliseringsprojekt med skolplattformen och GSIT 2.0, hade varit svåra att genomföra utan en central stödfunktion. Arbetet med kosten i förskolan hade inte kunnat utvecklas på samma sätt, utan en central kostsamordnare. Samordnaren har ansvarat för ett nätverk med kockar, anordnat utbildningar, tagit fram gemensamma matsedlar som både tar hänsyn till barnens näringsintag och matens miljöpåverkan samt tagit fram pedagogiskt material.

Rektorer och biträdande rektorer har gett positiv respons på de uppföljningsmöten som införts under hösten 2019. Det har gett ett bra och samlat stöd genom att träffa flera funktioner samtidigt. Uppföljningsmötena kommer att fortsätta under 2020.

De genomförda organisationsförändringarna har syftat till att öka likvärdigheten genom att rektorerna har mer jämnstora enheter och därmed lika organisatoriska förutsättningar att utöva sitt ledarskap. Förvaltningen har sett att det har tagit tid att skapa nya enheter. Positiva effekter som förvaltningen kan se är att rektorerna har fått ökade möjligheter att vara närvarande, genom att enheterna är jämna i storlek och närmare geografiskt. De nya enheterna beskriver också att de börjat mötas mellan förskolorna för ett ökat kollegialt lärande, något som underlättats av den geografiska närheten. Förvaltningen kan också se att ökat kollegialt lärande behövs i de nya enheterna för att skapa gemensamma förhållningssätt och rutiner.

Från den 1 januari 2020 kommer ytterligare en organisationsförändring träda i kraft, när två mindre enheter kommer att slås ihop till en för att skapa jämlika förutsättningar, stärka upp de ekonomiska förutsättningarna och ledningsstrukturen för enheterna. Efter de genomförda

organisationsförändringarna kommer enheterna i stadsdelsområdet vara mer jämnstora. Förvaltningen kommer fortsatt se över enheternas storlek och likvärdighet i takt med att stadsdelsområdet växer.

I Enskede-Årsta-Vantör finns det stora socioekonomiska skillnader mellan olika stadsdelar, vilket skapar en variation mellan enheterna utifrån dess geografiska placering. Utifrån dessa förutsättningar, har förvaltningen haft en del särskilda satsningar. I Östberga förskoleenhet har språkpedagogen haft en särskild språksatsning. Tre enheter i området Vantör, har haft särskilda satsningar på våldsförebyggande arbete samt ett projektarbete om att upptäcka barns om lever i familjer med missbruk. Förvaltningen kommer att se över hur det kan spridas till övriga enheter.

Ytterligare en variation mellan de 12 enheterna är deras ledningsorganisation. Förvaltningen ser ett behov av att se över enheternas organisation och analysera hur olika ledningsstrukturer påverkar enheten. Det kommer vara en del av arbetet med handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för barnskötare och förskollärare. Andelen förskollärare ser förvaltningen är en viktig faktor när det gäller variationer mellan enheter och möjligheten att skapa likvärdiga enheter. Idag varierar enheterna mellan 20% och 46 % förskollärare. Det är ett pågående arbete att se över, och öka i de enheter som har en låg andel.

Förvaltningen har 32 arbetslag som saknar legitimerade förskollärare. Mellan enheterna varierar det mellan inga arbetslag och sju, som saknar legitimerade förskollärare. Flera av arbetslagen har en pedagog som är i slutfasen av sin förskollärarytbildning.

Enheter har en utsedd person som stöttar de avdelningar där det saknas förskollärare, och har det pedagogiska ansvaret. Det kan vara en förskollärare, pedagogisk utvecklingsledare eller biträdande rektor. Det finns ett behov av att tydliggöra det uppdraget, bland annat genom att förmedla att det inte är en granskning av avdelningens arbete. Det handlar istället om att utifrån skollag säkerställa att en legitimerad förskollärare ansvarar för undervisningen. I vissa fall fungerar stödet bra och handledaren har sett tydliga framsteg i avdelningens pedagogiska arbete. I andra fall har det varit tydligt att det saknas en förskollärare som leder arbetet och ingen har tagit eller fått rollen som ledare för arbetslaget. Rektorer har sett att pedagoger som inte är utbildade förskollärare ibland har svårt att omvandla det teoretiska i praktiken och det har funnits svårigheter i att ge samma ansvar till en barnskötare. Pedagogiska ledare som stöttat upp avdelningar har också sett att det inte blir ett fokus på pedagogik eller undervisning under reflektionsmötena. Andra har sett att barnskötare med mycket erfarenhet kan leda arbetslaget och ta till sig stödet.

I en del enheter har förskollärare det pedagogiska ansvaret för två avdelningar. Det upplevs fungera bra och möjliggör att avdelningen utan förskollärare kontinuerligt kan ställa frågor till den näraliggande avdelningen. Enheter beskriver också att det underlättar om hela enheten arbetar utifrån gemensamma teman. Avdelningar som saknar förskollärare, kan då, på ett enklare sätt, få hjälp av andra avdelningar och följa samma planering. Vid behov genomförs också samplaneringar och i vissa fall tar ledningen del av avdelningarnas planeringar och utvärderingar och stöttar där de ser att det finns ett behov.

Effekter av arbetet med utvecklingsområden för innevarande budgetår

Utveckla och följa upp det systematiska kvalitetsarbetet

Förvaltningen har utvecklat det systematiska kvalitetsarbetet på en övergripande nivå genom att utveckla återkopplingen mellan avdelning förskola och enheterna. Bakgrunden är att förvaltningen har sett att några enheter behöver använda sin verksamhetsplan mer frekvent i utbildningen och att den blir en del av det systematiska kvalitetsarbete som bedrivs på varje förskola. Enheterna har fått skriftlig feedback på tertialrapport 1 och 2 under 2019. Avdelning förskola har fått respons av rektorerna, att den skriftliga feedbacken har varit användbar. Det syntes också tydligt att enheterna hade arbetat med kommentarerna mellan tertialrapport 1 och 2. Jämfört från tidigare år, märks tydligt att feedbacken tas emot och används i högre utsträckning, om den är konkret och riktad till varje enhets dokument. Tidigare har avdelningen gett övergripande feedback, riktad till alla enheter. Kommentarererna handlade bland annat om frågor kring var enheterna fått resultat ifrån samt uppmaningar om att analysera mer kring det förväntade resultatet. Förvaltningen ser att feedback är en viktig del av det systematiska kvalitetsarbetet.

Det systematiska kvalitetsarbetet har också utvecklats genom att se över förvaltningens årliga dialogmöten med enheterna. Dialogmötenas innehåll har förändrats för att stämma överens med enheternas och förvaltningens systematiska kvalitetsarbete under året. Varje enhet får bland annat redovisa vad de haft för utvecklingsområden innevarande år, samt vad de ser för utvecklingsområden kommande år. Förvaltningen kommer sedan följa upp det i enheternas verksamhetsplaner. Enheterna går också igenom hur de använt olika underlag, till exempel kvalitetsindikatorn och förskoleundersökningen. Förvaltningen kan se att de reviderade dialogmötena ger en bättre bild, än tidigare, av varje enhets systematiska kvalitetsarbete, deras pågående arbete och utveckling. Förvaltningen kommer att utvärdera om den nya formen för möten även har varit ett bättre sätt för enheterna att se över och hålla ihop deras systematiska kvalitetsarbete.

Implementeringen av den reviderade läroplanen

Förvaltningen har arbetat med att utveckla enheternas kvalitetsarbete med utgångspunkt i den reviderade läroplanen. Stadsdelsområdets kommunala förskolor medverkar i forskningsprogrammet *Flerstämmig undervisning i förskolan (Fundif)*. Syftet med programmet är att rektorer och förskollärare ska utveckla sina kunskaper, förhållningssätt och arbetsmetoder för undervisning i förskolan. Programmet handlar också om att utveckla kollegialt lärande som metod för verksamhetsutveckling. Medverkan är en viktig del av implementeringen av den reviderade läroplanen och ett sätt att tillse att undervisningen vilar på beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund.

Medverkande i programmet är indelade i grupper, bestående av två rektorer och fyra förskollärare. Varje grupp samplanerar ett undervisningsupplägg inom olika områden. Efter det genomförs och filmas den planerade undervisningen i barngrupp. Filmen skickas till Malmö Universitet för analys. Under året har det andra, av totalt fyra, undervisningsupplägg avslutats.

Rektorer och andra medverkande i programmet har sett att förståelsen för utbildning och undervisning har ökat. Det systematiska kvalitetsarbetet har utvecklats genom att

samplanering och utvärdering blir naturliga delar i varje förskolas arbete och utveckling. En del enheter har sett att de behöver göra fler insatser för att sprida arbetet till hela enheten.

Likvärdig uppföljning av kvalitetsindikatorn

Förvaltningen har tidigare sett att det inte finns en likvärdighet i enheternas arbete med WKI, framförallt när det gäller bedömningskompetensen. En del enheter arbetar mycket inför WKI, med att skapa likvärdiga bedömningar i enhetens arbetslag, medan andra endast utvärderar bedömningar som genomförts. Under 2019 års dialogmöten med enheterna, har WKI varit en viktig fråga för att få fram ett nuläge. Varje enhet har fått beskriva om och hur de arbetar för att utveckla bedömningskompetensen. Bedömningen är att det är ett fortsatt utvecklingsområde för flera enheter.

Kollegialt lärande

I och med implementeringen av den reviderade läroplanen ser förvaltningen att kollegialt lärande blir allt viktigare. Detta för att bättre förstå den egna undervisningen genom att kollegor samarbetar eller samtalar på ett strukturerat sätt för att tillägna sig kunskaper och färdigheter. Rektorer och förskollärare har också uttryckt att det finns ett behov av kollegialt lärande. Det har bland annat framkommit vid dialogmöten med enheterna. Medverkan i Flerstämmig undervisning i förskolan, är en viktig del i utvecklingen av det kollegiala lärandet. Genom utvecklingsgrupper i programmet blir det ett kollegialt lärande mellan flera enheter samt inom respektive enhet. Det blir också ett kollegialt lärande mellan rektorerna. Kollegialt lärande sker också i andra nätverk, till exempel med några av förvaltningen kockar samt digitaliseringsnätverk.

Kompetensutveckling inom digitalisering

Ett återkommande skäl till lägre bedömningar i kvalitetsindikatorn är digitalisering och digital kompetens. Den reviderade läroplanen för förskolan har tydligare krav på digitalisering i förskolan. Fyra förskollärare och barnskötare har påbörjat en utbildning i programmering. Under utbildningstiden har de genomfört workshops med medarbetare i stadsdelsområdet. Under perioden har cirka 50 barnskötare och förskollärare deltagit i workshop i programmering. Under hösten 2019 har avledning förskolas IT-samordnare fokuserat på GSIT 2.0. Införandet av GSIT 2.0 tog mer resurser än förväntat, varför det inte fanns utrymme för ytterligare digitaliseringsfrågor.

Utveckla förskolornas pedagogiska undervisningsmiljöer

Inför 2019 såg förvaltningen ett behov av att utveckla förskolornas pedagogiska undervisningsmiljöer utifrån den reviderade läroplanen samt för att skapa en ökad likvärdighet. Förvaltningens stödteam fick förfrågningar från flera enheter, om att stötta i arbetet med att utveckla miljöer som bidrar till utveckling och lärande. När stödteamet gått igenom ett antal avdelningar, blev det tydligt att det fanns stora skillnader samt att de pedagogiska undervisningsmiljöerna var ett gemensamt utvecklingsområde. Under året har därför ett stöddokument för pedagogiska undervisningsmiljöer tagits fram. Dokumentet innehåller riktlinjer om vilket basutbud och tilläggsmaterial som bör finnas i förskolans olika miljöer, till exempel skapande, bygg- och konstruktion och språk- och läsmiljö. Det innehåller även riktlinjer kring, jämställdhet, struktur och organisation och förhållningssätt. Det är ännu för tidigt att säga vilka effekter det har gett. Stöddokumentet kommer att följas upp under 2020.

Revidering av förvaltningens språkprogram

Förvaltningen har reviderat stöddokumentet i arbetet med språk, kommunikation och flerspråkighet. Ett behov av att revidera programmet uppstod i och med att den reviderade läroplanen trädde i kraft. Förvaltningens språkpedagog ska starta en implementering av programmet genom att föredra det för rektorerna samt för personal på arbetspaltsträffar och nätverk inom respektive enhet. Det är ännu för tidigt att se några effekter av det nya stöddokumentet.

Långsiktig rekrytering

Förvaltningen har påbörjat en process för att möta den kommande expansionen i stadsdelsområdet. Det arbetet kommer även att ingå i implementeringen av handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare, som staden tagit fram. Det är ett långsiktigt arbete för att behålla och rekrytera personal.

Analys

Utveckla och följa upp det systematiska kvalitetsarbetet

Förvaltningen kan se framgångsfaktorer i arbetet med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet. Med enheternas förbättrade tertiärrapporter och verksamhetsberättelser som underlag, kan förvaltningen se att feedbacken till enheterna gett effekt. Samtidigt kan enheternas verksamhetsplaner med tillhörande uppföljningar, på ett ännu tydligare sätt, sammankopplas med det systematiska kvalitetsarbete som bedrivs på varje förskola. Förvaltningen kommer därför att fortsätta arbetet med att ge feedback. Den nya formen för dialogmöte med enheterna kommer också att fortsätta, förvaltningen ser att det ger en tydligare bild av till exempel varje enhets utvecklingsområden och hur de syns i verksamhetsplanen.

Implementeringen av den reviderade läroplanen

Förvaltningens medverkan i forskningsprogrammet Flerstämmig undervisning i förskolan (Fundif) pågår mellan 2018 och 2021. Deltagandet i programmet har bidragit till att synliggöra och bearbeta begreppet undervisning i förskolan. Medverkande förskollärare beskriver att programmet har bidragit till att undervisning sker oftare och mer planerat. Fler enheter beskriver att filmning av undervisningssituationer har gett både förskollärare och barnskötare en ny gemensam syn på undervisning och lärande. Samsyn och fördjupad förståelse om undervisning i praktiken, möjliggör en mer likvärdig och kvalitativ utbildning i alla förskolor inom stadsdelsområdet. Medverkan i programmet har också bidragit till utveckling av en tydligare struktur vid uppföljning och utvärdering av undervisning.

Likvärdig uppföljning av kvalitetsindikatorn

Utveckling av bedömningskompetensen av kvalitetsindikatorn är ett fortsatt utvecklingsområde. Förvaltningen har under 2019 fått en nulägesbeskrivning genom dialogmöten, som visar på att flera enheter behöver utveckla arbetet med bedömningskompetensen. Förvaltningen kommer att följa upp arbetet.

Kollegialt lärande

Flerstämmig undervisning i förskolan har bidragit mycket till det kollegiala lärande i stadsdelsområde. Som helhet är det kollegiala lärande ett fortsatt utvecklingsområde. I dialog

med enhetens rektorer framkommer att det saknas en arena att utbyta erfarenheter och sprida den kompetens som finns inom stadsdelsområdet. Förvaltningen ska utreda möjligheten att skapa en pedagogisk arena för kollegialt lärande.

Kompetensutveckling inom digitalisering

I och med de tydligare kraven på digitalisering i den reviderade läroplanen och att digitalisering fortsatt anges som skäl till lägre bedömningar i WKI, ser förvaltningen att det är ett fortsatt utvecklingsområde. Införande av GSIT 2.0 samt Skolplattformens delar, Startside samt Planering och bedömning, kommer fortsatt ta mycket tid i anspråk inom digitaliseringsarbetet. Beroende på hur mycket tid det tar, kommer även fokus vara på utvecklingen av pedagogiska verktyg i undervisningen tillsammans med barnen. Det handlar till exempel om workshops kring programmering och integration av digitala verktyg i den pedagogiska miljön. Ett annat utvecklingsområde är att ta fram ett gemensamt utbud av appar och ett stöddokument om förhållningssätt till digitala verktyg.

Pedagogiska lärmiljöer och revidering av språkprogram

Det är ännu för tidigt att analysera effekterna av de två gemensamma stöddokument som tagits fram kring pedagogiska lärmiljöer och språk.

Långsiktig rekrytering

Arbetet med att möta det kommande behovet av rekrytering, i och med stadsdelsområdets expansion, är ännu i ett tidigt skede och för tidigt för att utvärdera.

Effekter av övriga stadsdelsnämndsgemensamma insatser innevarande budgetår för ökad måluppfyllelsen

Gemensam föreläsning om den reviderade läroplanen

I februari 2019 genomförde förvaltningen ett gemensamt upplägg för förskoleenheternas planeringsdagar. Upplägget innebar att samtliga medarbetare inom förskolan deltog under förmiddagen på en föreläsning med Ingrid Engdahl, om reviderad läroplan för förskola (Lpfö 18). På eftermiddagen delade enheterna upp sig för fortsatt diskussion och planering inom enhet och arbetslag.

Samtliga rektorer har varit mycket positiva till att all personal kunde ta del av samma föreläsning och att det sedan fanns möjlighet att arbeta vidare på enheten. Medarbetare har också varit positiva till utvecklingsdagen. Det var ett bra sätt att påbörja implementeringen av den reviderade läroplanen genom att all personal fick samma information och utgångspunkt.

Jämställdhet

Samtliga enheter har under året haft ett uppdrag att genomföra en självvärdering av arbetet med jämställdhet, framtagna av skolinspektionen, samt att påbörja en webbaserad utbildning genom skolverket (Identitet, jämställdhet och digitalisering). Varje enhet har beslutat hur många arbetslag eller medarbetare som ska genomföra självvärderingen respektive utbildningen. Från självvärderingen har det bland annat framkommit att reflektionen av utbildningen behöver utvecklas för att innehålla ett jämställdhetsperspektiv samt att introduktionen av jämställdhetsarbetet vid nyanställningar behöver utvecklas.

Gemensam mall för inskolnings- och uppföljningssamtal

Under 2019 har förvaltningen tagit fram gemensamma mallar för genomförande av inskolnings- och uppföljningssamtal. Syftet är att öka likvärdigheten av mottagande och uppföljning av barn i stadsdelsförvaltningens förskolor. Arbetet initierades av ledningsgruppen och bygger på förskoleenheternas tidigare underlag för samtalsformerna. Materialet implementerades under hösten och utvärderas för eventuell revidering hösten 2020. Det är ännu för tidigt att se några effekter av insatsen.

Projekt Våldsprevention

Under 2018-2019 har en förskoleenhet bedrivit projektet *Våldsprevention i förskola*. Projektet grundar sig i regeringens rapport *En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (2017)*. Inom projektet har förskoleenheten analyserat förskolans roll i ett våldspreventionsarbete och vilka metoder som är lämpliga för barn och föräldrar i förskola.

Språk

Under året har förvaltningen erbjudit kursen *Läsa barnbok på svenska för barnskötare med annat modersmål*. 15 deltagare har träffats vid 5 tillfällen. Fokus har legat på gemensam läsning för ökat ordförråd och ordförståelse samt att kunna "läsa mellan raderna". Kursen har utvärderats, men det är ännu för tidigt att se långsiktiga effekter av kursen. Fler deltagare behöver också gå kursen för att kunna utläsa effekter.

En förskoleenhet har ett särskilt prioriterat språkfokus som fortsatt under året. Syftet är att öka medvetenheten kring det språkutvecklande arbetet för alla pedagoger. Enheten använder sig av Skolverkets program *Läsluft*. Arbetet genomförs i nära samverkan med förvaltningens språkpedagog.

Hållbar förskoleplacering

Under 2018 infördes ett nytt system för hantering av Stockholms stads förskolekö, Barn- och elevregistret (BER). När systemet togs i bruk var inte alla delar på plats och funktioner har tillkommit under årets gång. En genomlysning av BER och processer samt funktioner inom avdelning förskola som påverkas av systemet, har genomförts under perioden 2019-01-01 tom 2019-02-13. Syftet med genomlysningen var att se över hur arbetssätt och rutiner kan utvecklas för att bidra till en mer hållbar förskoleplacering. Hållbar förskoleplacering ska utgå från barnets bästa, skapa goda ekonomiska och organisatoriska förutsättningar för enheterna samt utgöra en god och rättssäker arbetsmiljö för medarbetare.

Genomlysningen utmynnade i ett antal förslag som ledningsgruppen för förskola antog:

- Ökat användning Barn- och elevregistret (BER).
- Uppdelade enhetsområden/upptagningsområden och fördelning av arbetsuppgifter för köhandläggare.
- Införande av uppföljningsmöten med HR, ekonomicontroller, köhandläggare, rektor, biträdande rektor och avdelningschef.
- Återkommande möten med köhandläggare och rektor.
- Avstämningar med biträdande avdelningschef gällande barn i behov av särskilt stöd.

Kost

Inför 2019 planerade förvaltningen att mäta matsvinnet på samtliga förskolor för få ett nuläge inför att minska svinnet. Det är en fortsättning på förvaltningens arbete med att klimatanpassa förskolans måltider. Alla förskolor med tillagningskök har en gemensam matsedel vars rätter registreras i ett kostdatasystem. Genom systemet kan matens klimatpåverkan mätas. Klimatpåverkan har succesivt sänkts genom att minska andelen kött och ersätta det med vegetariska rätter samt fisk. Mätningen av matsvinnet har inte genomförts i tillräcklig omfattning för att få en tydlig bild av nuläget.

Stödteam

Förvaltningens specialpedagogiska stödteam har under året erbjudit ett antal utbildningar till personal i förskolan. Utbildningar har erbjudits i TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation), lågaffektivt bemötande, tydliggörande pedagogik och samarbete med vårdnadshavare. Stödteamets språkpedagog har erbjudit utbildningar i flerspråkighet i förskolan och läsa barnbok på svenska.

Analys

Stadsdelsområdesgemensam föreläsning om den reviderade läroplanen för förskola under planeringsdagar

Genom att insatsen riktade sig till all personal vid ett och samma tillfälle, blev det en gemensam utgångspunkt och en gemensam start för implementeringen av den reviderade läroplanen. Enheternas rektorer har återkopplat att det blev en bra utgångspunkt i det fortsatta arbetet. Implementeringen av den reviderade läroplanen behöver fortsätta.

Forskningsprogrammet flerstämmig undervisning i förskolan har gett en bra utgångspunkt i det, för samtliga enheter. Det har gjort att begreppen utbildning och undervisning har tydliggjorts samt att flera arbetslag prövat samplanering och samvärdering utifrån olika metoder. Implementeringen kommer att fortsätta genom flerstämmig undervisning och genom varje enhets pågående arbete att utöka undervisningstillfällena och utveckla dem.

Gemensam mall för inskolnings och uppföljningssamtal

Arbetet initierades av ledningsgruppen och bygger på förskoleenheternas tidigare underlag för samtalsformerna. Materialet implementerades under hösten och utvärderas för eventuell revidering hösten 2020.

Projekt Vårdsprevention

Den enhet som arbetat med våldsprevention har tagit fram delrapporten, *Vi måste börja tidigare-Om våldsprevention i förskolan*. Slutsatserna är bland annat att förskolan både behöver arbeta med barnen och utveckla samarbetet med vårdnadshavare. Genom att skapa relationer med vårdnadshavare och samtala om uppfostran kan förskollärare och barnskötare bli ett stöd för vårdnadshavare och på så sätt förebygga uppfostringsvåld. Med barnen har det dels handlat om att hantera impulser, och dels om förmågan att sätta sig in i andras situation. Enheten kommer fortsätta arbetet under nästa år samtidigt som förvaltningen ska se över möjligheten att sprida det till flera enheter.

Språk

Under året har förvaltningen erbjudit kursen *Läsa barnbok på svenska för barnskötare med*

annat modersmål. Behovet är stort då ca 40 % av barnskötare och förskollärare har ett annat modersmål än svenska. Kursen kommer att erbjudas även under 2020, en eller två omgångar. En utvärdering har visat att deltagarna ser att de ökat sitt ordförråd samt fått en ökad förmåga att läsa mellan raderna.

En förskoleenhet har ett särskilt prioriterat språkfokus som fortsatt under året. Syftet är att öka medvetenheten kring det språkutvecklande arbetet för alla pedagoger. Enheten använder sig av Skolverkets program *Läslýftet*. Arbetet genomförs i nära samverkan med förvaltningens språkpedagog.

Hållbar förskoleplacering

De nya rutinerna, efter genomlysningen av förskoleplaceringen, har medfört att rektorer har en bättre överblick av lediga platser. Lediga platser har också kunnat fyllas fortare. Det har avdelning förskola kunnat se på uppföljningsmöten med respektive enhet.

Kost

De planerade mätningarna av matsvinnet har inte genomförts i tillräcklig omfattning och insatsen behöver därför fortsätta under nästa år. För att mätningar ska ske i högre utsträckning under 2020 har förvaltningen tagit fram ett kommunikationsmaterial. Materialet riktar sig både till personalen samt innehåller delar som personalen kan använda tillsammans med barnen. Inför 2020 har beslut fattats att samtliga förskolor med tillagningskök ska mäta matsvinnet under specifika veckor, som är gemensamma för alla. Det har också tydliggjorts genom aktiviteter i varje enhets verksamhetsplan.

Självvärdering

Område	2019	2018	2017
Pedagogisk miljö	3,5	3,3	3,5
Skapande verksamhet och olika uttrycksformer	3,5	3,3	3,5
Barns språkliga och kommunikativa utveckling	3,4	3,2	3,4
Barns matematiska utveckling	3,3	3,2	3,4
Naturvetenskap och teknik	3,4	3,2	3,3
Totalt	3,4	3,3	3,4

Det genomsnittliga värdet för WKI i stadsdelsnämnden för perioden 1 januari till 15 oktober 2019 är: **3,4**. Det genomsnittliga värdet för 2018 var **3,3** och för 2017 **3,4**

För samtliga tre år, 2017-2019, är snittvärdet per område mellan 3,2 och 3,5. Det är alltså inga större skillnader över tid eller mellan olika områden. Samtliga snittvärden (det totala och per

område, har höjts sedan 2018). Mellan 2017 och 2018 var det istället en sänkning och snittvärdena för 2019 är i de flesta fall, samma som för 2017. Undantagen är barns matematiska utveckling som är något lägre än 2017 medan naturvetenskap och teknik är något högre.

Det vanligaste hindret för högre bedömningar är digitalisering. Dokumentation och information till vårdnadshavare är också vanliga hinder för högre bedömningar samt barnkonventionen. Ledningen på flera enheter kan också se att vissa arbetslag, är för kritiska och när de får kommentarer eller följdfrågor upptäcker de att de gör mer. Det finns också ett behov av att definiera begrepp.

Det finns stora variationer i enheternas arbete med att utveckla bedömningskompetensen och säkerställa rimliga bedömningar. De enheter som inte har arbetat med bedömningskompetenserna för att skapa en gemensam syn, ser att det finns ett behov av att göra det. De kommer att se över arbetet med bedömningskompetenser. Behovet består i att definiera begrepp som finns i de olika nivåerna, och som är av stor betydelse för hur bedömningen görs. Det finns också en otydlighet kring hur ofta något ska göras för att det ska tas med i bedömningen.

En del enheter har arbetat mycket med att skapa en gemensam syn på begreppen i WKI och vad de olika nivåerna står för. En enhet beskriver att hela enheten har gått igenom en nivå i taget och kommit fram till vad de olika nivåerna står för – vad kännetecknar till exempel en pedagogisk miljö på en viss nivå? Samma enhet kommer att besöka varandras avdelningar och diskutera hur det ser ut i miljön, i förhållande till kriterierna i WKI. Det blir också ett sätt att skapa likvärdighet och ett tillfälle för kollegialt lärande.

Flera enheter har tagit upp nivåer och kriterier i WKI på kompetensutvecklingsdagar, APT och i arbetslagsdiskussioner, för att skapa en sammanstämmighet i bedömningarna. Arbetslagen har även fått återkoppling och frågor på deras bedömningar av enhetens ledning eller en pedagogisk utvecklingsledare. Återkopplingen är också ett sätt att säkerställa rimliga bedömningar. En del enheter beskriver att de för särskilda dialoger med de arbetslag som skattat under 3 eller 4 och högre.

15 arbetslag i 9 av 12 enheter, har skattat sig under nivå 3 i något eller flera områden. Det är fem arbetslag fler än förra året. Fyra av arbetslagen skattade sig under nivå tre även föregående år. Två av arbetslagen har skattat sig lägre i annat område än 2018, två av arbetslagen har skattat sig lägre i färre områden än 2018. Två av arbetslagen har skattat sig under nivå tre inom samtliga områden. Det område som flest skattat sig lågt i är Matematik.

Enheterna stödjer arbetslag som skattat sig lågt på olika sätt. En del enheter har dialog med de arbetslag som skattat sig under nivå tre, samt jämför deras skattningar med den pedagogiska dokumentationen. I en del enheter deltar en pedagogisk utvecklingsledare (eller annan funktion) på planeringar och reflektioner hos arbetslag som skattat sig lågt. En enhet beskriver att de kan se effekter i matematik efter stöd från pedagogisk ledare. Matematik har fått ta större plats i undervisningen och dokumentation. I vissa fall kan rektorerna se att arbetslagen har skattat sig för lågt. Det är något som förvaltningen arbetar med, bland annat genom forskningsprogrammet flerstämmig undervisning i förskolan. Bedömningarna i WKI är ett sätt att prioritera vilka kompetensutvecklingsinsatser som erbjuds.

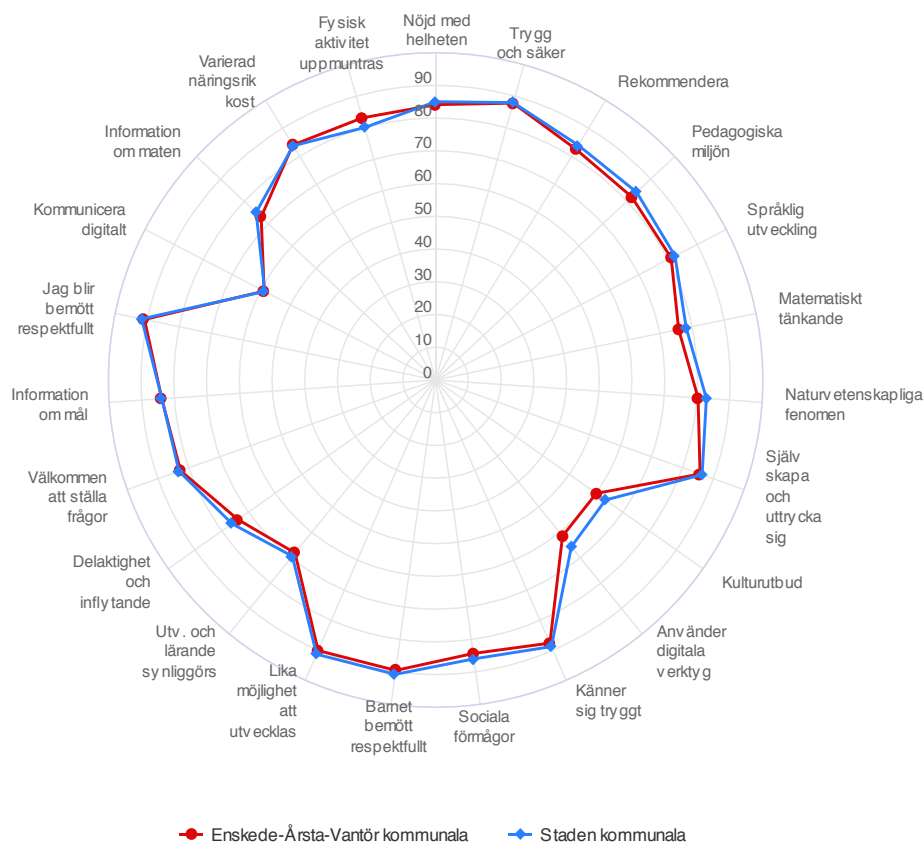
Analys

Avdelning förskola kan se att en del av variationen beror på hur mycket enheterna har arbetat med bedömningskompetensen. Inom området matematik uppger 6 av arbetslagen, som skattat sig under nivå 3, att orsaken till lägre skattning beror på att det saknas digitala verktyg och/eller att arbetslaget inte använder digitala verktyg medvetet för att bidra till barnets utveckling av digital kompetens. Kompetensutveckling inom digitalisering och utvecklingen av pedagogiska verktyg i undervisningen, tillsammans med barnen, är utvecklingsområden som förvaltningen kommer att arbeta med. Förvaltningen kommer att se över möjligheten att anordna workshops kring programmering och integration av digitala verktyg i den pedagogiska miljön.

Fyra av arbetslagen uppger att orsaken till den lägre skattningen beror på att föräldrarna inte är informerade om hur arbetslaget arbetar med det här området. Förvaltningen kommer att utveckla kommunikationen med vårdnadshavare genom det utökande införandet av skolplattformen. Flera enheter har också ytterligare planerade åtgärder, gällande kommunikation med vårdnadshavare, i framtagna handlingsplaner utifrån förskoleundersökningens resultat.

En del rektorer ser att låga bedömningar beror på att det saknas en förståelse för uppdraget hos vissa förskollärare och arbetslag. Hos en del arbetslag har det saknats utbildad personal som tillfälligt ersatts av vikarier. Orsaken till låga bedömningar blir därmed bristande kunskap, främst inom matematik, digitalisering och språk. En annan orsak är att arbetslagen har haft fokus på andra läroplansområden och därför fått låga skattningar på till exempel matematik.

Förskoleundersökning

Svarsfrekvensen i årets undersökning uppgår till 73 procent vilket är en ökning med tre procentenheter från föregående år. Stadsdelsnämndens resultat är likt staden som helhet för samtliga frågeställningar, vilket syns av ovan spindeldiagram.

Per område ligger stadsdelsområdet på samma resultat eller något lägre än staden som helhet, men det är inga markanta skillnader. Resultaten per område är mellan 77 och 88 procent nöjdhet. Det område som fått lägst resultat är utveckling och lärande, området är dock höjt sedan 2018. Det område som fått högst resultat är normer och värden, det är samma resultat som 2018.

Utveckling och lärande

Index för området utveckling och lärande uppgår till 77 procent 2019, vilket är en minskning med två procentenheter från föregående år. Det är något under stadens kommunala totalt där index är 79 procent 2019. Enheternas resultat för utveckling och lärande ligger på en nöjdhet mellan 71 och 90 procent.

Normer och värden

Index för normer och värden är oförändrat från föregående år med resultatet 88 procent nöjdhet 2019. Det är något under stadens kommunala totalt som uppnår ett resultat på 89 procent 2019. Mellan enheterna varierar nöjdheten gällande normer och värden mellan 79 och 94 procent.

Samverkan med hemmet

Index för området samverkan med hemmet uppgår till 80 procent 2019, vilket är en minskning med två procentenheter från föregående år. Det är något under stadens kommunala totalt där index är 81 procent 2019. Mellan enheterna varierar nöjdheten gällande samverkan med hemmet mellan 73 och 84 procent.

Kost, rörelse och hälsa

Index för området kost, rörelse och hälsa är oförändrat från föregående år med resultatet 79 procent 2019. Det ligger i linje med staden kommunala totalt där index är 79 procent 2019.

Mellan enheterna varierar nöjdheten gällande kost, rörelse och hälsa mellan 68 och 84 procent.

Sammanfattande omdöme

För området Sammanfattande omdöme, där index för nöjdhet, trygghet och rekommendation ingår, uppnår stadsdelsområdets kommunala förskolor ett resultat på 85 procent. Det är en ökning från föregående år med en procentenhet. Resultatet är något lägre än stadens kommunala förskolor totalt som är 86 procent 2019.

Mellan enheterna varierar det sammanfattande omdömet mellan 77 och 94.

Resultaten skiljer sig mellan förskolor och åtta förskolor uppnår ett resultat under 70 procent av det sammanfattande omdömet. De förskolorna finns bland sex olika enheter. Föregående år skrev nämnden in i verksamhetsplanen, att förskolor, med en nöjdhet under 70 procent, skulle ta fram särskilda handlingsplaner. Sju av de nio förskolor med upprättade handlingsplaner 2018 har höjt sina resultat över 70 procent. Särskilda handlingsplaner för förskolor under 70 procent har tagits fram även i år.

Område	2019	2018	2017	Stadens kommunala totalt 2019
Utveckling och lärande	77	70	82	79
Normer och värden	88	88	90	89
Samverkan med hemmet	80	82	85	81
Kost, rörelse och hälsa	79	79	82	79
Sammanfattande omdöme	85	84	86	86

Område	2019	2018	2017	Stadens kommunala totalt 2019
Förskolan är i sin helhet trygg och säker	88	86	88	88
Jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola	84	84	87	85
Jag kan rekommendera mitt barns förskola	83	81	84	84

83 procent av vårdnadshavarna uppger att de kan rekommendera sitt barns förskola, vilket är en ökning med två procentenheter från föregående år. Det är något under stadens kommunala förskolor totalt som uppnår ett resultat på 84 procent 2019.

88 procent av vårdnadshavarna uppger att förskolan i sin helhet är trygg och säker, vilket är en ökning med två procentenheter från föregående år. Det är över stadens kommunala förskolor totalt som uppnår ett resultat på 85 procent 2019.

84 procent av vårdnadshavarna är som helhet nöjda med förskolan, vilket innebär ett oförändrat resultat från föregående år. Det är något under stadens kommunala totalt som uppnår ett resultat på 85 procent 2019.

Analys

Utveckling och lärande

Utveckling och lärande har höjts sedan 2018, men är lägre jämfört med 2017. Förvaltningen ser att orsaken till det lägre resultatet är vårdnadshavares uppfattning om barnets möjlighet till olika sorters kulturutbud i förskolan. Förvaltningen ser också att vårdnadshavares uppfattning om sitt barns möjlighet att använda digitala verktyg/hjälpmedel i sitt lärande har ökat från föregående år men att det är fortsatt lågt. Bland övriga frågeställningar inom området Utveckling och lärande, ligger förskolorna i Enskede-Årsta-Vantör fortsatt högt.

Förvaltningens samtliga förskolor medverkar i forskningsprogrammet Flerstämmig undervisning i förskolan. Förvaltningens medverkan i programmet ska bidra till samtliga förskolors förutsättningar för implementering av den reviderade läroplanen för förskola. Genom programmet ska deltagarna utveckla sin kunskap, förhållningssätt och arbetsmetoder inom området undervisning i förskolan samt att utveckla det kollegiala lärandet.

Förvaltningen ser att programmedverkan kommer att stärka förskolan inom området utveckling och lärande. Programmet sträcker sig över en treårsperiod från 2018 och avslutas 2021. Det är därför för tidigt att se effekter av medverkan.

Samverkan med hemmet

Resultatet för samverkan med hemmet är lägre, jämfört med 2018 och 2017. Förvaltningen ser att svaren är kopplade till vårdnadshavares uppfattning om möjligheten att kommunicera med förskolans personal och rektor digitalt. Förvaltningen ser också att vårdnadshavare i mindre utsträckning anser att deras barns utveckling och lärande dokumenteras och

synliggörs.

Under 2018 har samtliga förskolor i stadsdelsområdet infört ett digitalt närvaro- och frånvarosystem som levererats inom projektet Skolplattformen. Införandet av Skolplattformens resterande moduler har blivit försenade. Däribland den modul som ska användas för digital kommunikation mellan förskola och hem samt modulen för att följa barns förändrade kunnande. Bland åtgärderna på de olika förskolenheterna, gällande samverkan med hemmet, finns att ha med digital kommunikation med vårdnadshavare i enhetens arbetsplan, att utveckla förskolornas väggdokumentation för att synliggöra lärande och utveckling samt att ta fram en funktionsbrevlåda för frågor från vårdnadshavare.

Kost, rörelse och hälsa

Kost rörelse och hälsa har samma resultat som 2018, men är lägre än 2017. Förvaltningen ser en koppling till vårdnadshavares uppfattning och möjligheten att få information om maten på förskolan. Flera enheter har med i sina handlingsplaner att informationen om matsedeln ska tydliggöras.

Under 2020 ska samtliga förskolor ta fram en strategi för daglig rörelse. En del av det kommer att handla om att informera vårdnadshavare om vikten av rörelse. Samtliga rektorer och biträdande rektorer kommer också få ta del av en föreläsning om barns hälsa. Föreläsningen kommer handla om rörelse, kost och utformningen av förskolegårdar. Förvaltningen kommer även att utvärdera gårdarna, bland annat utifrån möjligheten till rörelse för barnen. Utvärderingen kommer att ske utifrån Funktionsprogram för förskolans utemiljöer, som förvaltningen har tagit fram under året.

Variationer mellan enheter

Variationen är större mellan olika förskolor än mellan enheter. De åtta förskolor som fick ett resultat på under 70 procent är fördelade på sex olika enheter. Förvaltningen ser därför vikten att ta fram särskilda handlingsplaner för de förskolorna, och inte endast ha en för hela enheten.

Svarsfrekvens

Förvaltningen har som mål att öka andel vårdnadshavare som svarar på Förskoleundersökningen. Svarsfrekvensen i årets undersökning uppgår till 73 procent vilket är en ökning med tre procentenheter från föregående år. Svarsfrekvensen överstiger även stadens kommunala förskolor som totalt är på 71 procent.

Förskoleenheterna arbetar på olika sätt för att öka svarsfrekvensen. En enhet arbetar med att förtydliga genomförande av förskoleundersökningen genom att affischera och kommunicera aktuell svarsfrekvens löpande för vårdnadshavare. En annan enhet arbetar för att öka möjligheten för vårdnadshavares insyn i barnets lärande, vilket bidrar till att de i större utsträckning känner till förskolans arbetssätt och innehåll. Vårdnadshavare har också bjudits in att ställa frågor och få utbildningsinnehåll förklarad av medarbetare på förskolan och har också fått prova på en undervisningssituation i förskolan.

Resultat från övriga underlag

Barn i behov av särskilt stöd

Under året har insatser kring barn i behov av särskilt stöd utvärderats. Utvärderingen visade att de flesta av de barn som får stöd har utvecklats, och att fler förskollärare och barnskötare använder TAKK. Utvärderingen visade också på vissa utvecklingsområden. Samarbetet med vårdnadshavare behöver förbättras för att ge dem möjlighet att påverka insatserna. Rutinerna kring barns handlingsplaner behöver följas upp av rektor som ett led i att säkerställa att de genomförs, samt är kända för hela arbetslaget.

Rutiner för kränkande behandling

Förvaltningen har en rutin kring kränkande behandling. Under året har det framkommit att rutinen behöver lyftas regelbundet, till exempel vid introduktion av ny personal samt terminsvis på APT.

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Förvaltningen har sett att alla enheter inte har uppdaterade planer mot diskriminering och kränkande behandling, utifrån gällande lagstiftning. Ett stöddokument har därför tagits fram som beskriver skyldigheter utifrån skollagen och diskrimineringslagen.

På förskolans ledningsgrupp med rektorer har det också framkommit att det finns ett behov av att identifiera övriga gemensamma stöddokument och rutiner.

Samarbete med socialtjänsten

Förvaltningen har sett att samarbetet mellan förskola och socialtjänsten är ett utvecklingsområde. Det har bland annat framkommit vid ledningsgruppsmöten. Samarbetet påverkar arbetet med orosanmälningar. Under året har handlingsplanen för barn som misstänks fara illa reviderats, samtliga förskolor ska införa den under kommande år. Gemensamma mötesplatser för personal i förskolan och socialtjänsten ska också utvecklas, till exempel genom gemensamma kompetensutvecklingsinsatser och informationsutbyten på arbetsplatsträffar.

Barns förändrade kunnande

Varje rektor ansvarar för att följa upp barns förändrade kunnande utifrån de nationella målen. Det sker till exempel genom att rektorer, biträdande rektorer eller pedagogiska ledare läser avdelningarnas planeringar och reflektioner av enskilda undervisningstillfällen samt utvärderingar av hel- eller halvår. En del återkopplar varje arbetslags reflektioner och analyser. Genom gemensamma planerings- och analysdokument med särskilda analysfrågor kan uppföljningen ske lättare. De genomför också besök på förskolorna, för dialog med arbetslag och enskilda förskollärare. Flera enheter har återkommande dialogmöten med varje arbetslag inom enheten. Flera arbetslag utgår från en gemensam planering och kan se varandras underlag samt reflektion som en jämförelse. En del enheter organiserar så att rektor eller biträdande rektor är med vid några reflektionstillfällen. Uppföljning sker också av handlingsplaner för barn i behov av särskilt stöd.

Analys

Ovanstående resultat från övriga underlag, handlar om grundläggande förutsättningar som beskrivs i förskolans styrdokument.

Förvaltningen har 32 arbetslag som saknar legitimerade förskollärare. Mellan enheterna varierar det mellan inga arbetslag och sju, som saknar legitimerade förskollärare. Flera av arbetslagen har en pedagog som är i slutfasen sin förskollärarytbildning.

Enheter har en utsedd person som stöttar de avdelningar där det saknas förskollärare, och har det pedagogiska ansvaret. Det kan vara en förskollärare, pedagogisk utvecklingsledare eller biträdande rektor. Det finns ett behov av att tydliggöra det uppdraget, bland annat genom att förmedla att det inte är en granskning av avdelningens arbete. Det handlar istället om att utifrån skollag säkerställa att en legitimerad förskollärare ansvarar för undervisningen. I vissa fall fungerar stödet bra och handledaren har sett tydliga framsteg i avdelningens pedagogiska arbete. I andra fall har det varit tydligt att det saknas en förskollärare som leder arbetet och ingen har tagit eller fått rollen som ledare för arbetslaget. Rektorer har sett att pedagoger som inte är utbildade förskollärare ibland har svårt att omvandla det teoretiska i praktiken och det har funnits svårigheter i att ge samma ansvar till en barnskötare. Pedagogiska ledare som stöttat upp avdelningar har också sett att det inte blir ett fokus på pedagogik eller undervisning under reflektionsmötena. Andra har sett att barnskötare med mycket erfarenhet kan leda arbetslaget och ta till sig stödet.

I en del enheter har förskollärare det pedagogiska ansvaret för två avdelningar. Det upplevs fungera bra och möjliggör att avdelningen utan förskollärare kontinuerligt kan ställa frågor till den näraliggande avdelningen. Enheter beskriver också att det underlättar om hela enheten arbetar utifrån gemensamma teman. Avdelningar som saknar förskollärare, kan då, på ett enklare sätt, få hjälp av andra avdelningar och följa samma planering. Vid behov genomförs också samplaneringar och i vissa fall tar ledningen del av avdelningarnas planeringar och utvärderingar och stöttar där de ser att det finns ett behov.

Förvaltningen ser ingen korrelation mellan resultatet på Förskoleundersökningen och andel förskollärare. De förskolor som har fått lägre resultat på Förskoleundersökningen har mellan 27-48 procent andel förskollärare. Förskolor som har fått höga resultat på Förskoleundersökningen, har liknande spann mellan 28-53 procent andel förskollärare.

Förvaltningen konstaterar att arbetslag som skattat sig lägre i kvalitetsindikatorn har varierande andel förskollärare mellan 19-44 procent. Även arbetslag som skattat sig högt i kvalitetsindikatorn har 20-55 procent andel förskollärare.

Effekter av stadsövergripande insatser innevarande budgetår

Flertalet rektor och biträdande rektorer har varit på de föreläsningar som staden anordnat med Ann S Philgren och Hans Åke Scherp. Förvaltningen deltog också med flera olika funktioner på Förskolesummit, med samtliga enheter. Alla tilldelade biljetter till Förskolesummit användes samt ett antal extra biljetter.

Rektorer och medarbetare uppger att det har varit mycket givande att delta på föreläsningar, framför allt i och med implementeringen av den reviderade läroplanen.

Förvaltningen ser också positivt på att staden anordnar nätverk för gemensamma frågor, till

exempel digitaliseringsnätverk. Avdelningschefsmöte och beredningsforum för utredare är också givande som informationskanaler och samordning av gemensamma frågor.

Insatser som vikarieersättning för studerande medarbetare ser förvaltningen som mycket viktig i arbetet med kompetensförsörjning.

Sammanfattande analys

Implementering av den reviderade läroplanen har varit ett viktig fokus under 2019. Medverkan i forskningsprogrammet Flerstämig undervisning i förskolan (Fundif), har varit en viktig del av det. Genom Fundif, har medverkande fått en ökad förståelse för vad undervisning i förskolan innebär. Förvaltningen ser också vikten av att ta fram gemensamma stöddokument som är kopplade till läroplanen. Det skapar en ökad likvärdighet samt avlastar enheterna från att ta fram egna dokument. Under året har dokument om språk, pedagogiska undervisningsmiljöer och mallar för inskolnings- och uppföljningssamtal tagits fram. De kommer utvärderas under kommande år. Rektorerne framhåller också att det är positivt med gemensamma stöddokument.

En stor del av forskningsprogrammet är också det **kollegiala lärandet**, genom att förskollärare från olika enheter planerar och utvärderar undervisning tillsammans. Förvaltningen ser att det kollegiala lärandet, som helhet, kan utvecklas genom att skapa ytterligare tillfällen och möjligheter för det.

För att utveckla undervisningen är de **strukturella förutsättningarna** viktiga och förvaltningen kan se att positiva förändringar har genomförts eller planerats under året. Det handlar till exempel om en ny form av uppföljningsmöten med enheterna, samt organisationsförändringar för mer jämnstora enheter. Ytterligare ett område som behöver ses över och utvärderas är enheternas ledningsorganisationer. I dagsläget finns det många olika strukturer för ledningsorganisation, bland de 12 enheterna.

Förvaltningen kan se att **stödet från centrala funktioner**, som har utökats under de senaste åren, har varit viktiga för enheterna. Det handlar dels om stöd som fungerar som avlastning, till exempel inom digitalisering och kost samt utvecklingen av mer hållbara förskoleplaceringar. Andra former av stöd handlar om att tillse att alla barn får möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen, till exempel stödteamets insatser för barn i behov av särskilt stöd, rutiner för kränkande behandling, plan mot diskriminering och kränkande behandling och samarbete med socialtjänsten. Förvaltningen ser ett behov av att aktualisera rutiner för kränkande behandling oftare samt utveckla samarbetet med socialtjänsten.

Viktigt är också vetskapen om att olika stadsdelar inom Enskede-Årsta-Vantör, **har olika förutsättningar**. Särskilda satsningar har genomförts i socioekonomiskt utsatta områden, till exempel en språksatsning. Förvaltningen ser att det är en viktig prioritering som kommer att fortsätta. Ytterligare satsningar i socioekonomiskt utsatta områden kommer att ske under kommande år.

En utmaning i Enskede-Årsta-Vantör är **kompetensförsörjning och rekrytering**, i och med den pågående expansionen i stadsdelsområdet. Förvaltningen har påbörjat ett långsikt arbete, där handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för barnskötare och förskollärare är en viktig del. Arbetet med handlingsplanen kommer intensifieras under kommande år. När det gäller andel förskollärare ligger stadsdelen idag under kommunfullmäktiges mål, men i linje

med det nya uppsatta målet för 2020. Andelen varierar mellan enheterna (mellan 20 och 46 procent förskollärare) och totalt finns 32 arbetslag som saknar legitimerade förskollärare. Mellan enheterna varierar det mellan inga arbetslag och sju, som saknar legitimerade förskollärare. Rektorer har vidtagit åtgärder för att kompensera för avsaknaden av förskollärare. Arbetet behöver förtydligas då en del rektorer kan se att det finns arbetslag där se att det inte blir ett fokus på pedagogik eller undervisning.

Det systematiska kvalitetsarbetet och uppföljningen av utbildningen är en viktig del för ökad måluppfyllelse. Förbättringar har genomförts under året, till exempel med tydligare återkoppling till enheterna och tydligare underlag till dialogmöten med enheterna. Utvecklingsområden kvarstår genom att enheternas verksamhetsplaner med tillhörande uppföljningar, på ett ännu tydligare sätt, sammankopplas med det systematiska kvalitetsarbete som bedrivs på varje förskola. Förhoppningen är att arbetet med Skolplattformens planerings- och bedömningsmodul ska underlätta det arbetet. Avdelning förskola behöver också se över tidsplanen för hela årets kvalitetsarbete.

Uppföljningen genom WKI behöver ses över genom att arbeta med bedömningskompetens. Det finns en stor variation i hur enheterna arbetar för att ta fram en gemensam bedömningskompetens och en del enheter behöver utveckla det arbetet. Genom bedömningarna i WKI kan förvaltningen se att orsaken till lägre skattning beror på att det saknas digitala verktyg och/eller att arbetslaget inte använder digitala verktyg medvetet för att bidra till barnets utveckling av digital kompetens. Förvaltningen kommer att se över möjligheten att anordna workshops kring programmering och integration av digitala verktyg i den pedagogiska miljön.

Utvecklingsområden och gemensamma insatser på stadsdelsnämnds nivå

Fortsatt implementering av den reviderade läroplanen

Implementeringen av den reviderade läroplanen är fortsatt viktig. Medverkan i forskningsprogrammet Fundif, har varit en viktig del i det arbetet, då det har gett en ökad förståelse för utbildning och undervisning. Förvaltningen kommer medverka i programmet även under 2020. Medverkan följs kontinuerligt upp genom avstämningar med respektive enhet samt genom möten för medverkande i hela förvaltningen. Varje enhet följer också upp sin medverkan och vad det får för effekter.

Pedagogiska utvecklingsmiljöer och språk

Som en del av implementeringen av den reviderade läroplanen är pedagogiska utbildningsmiljöer ett fortsatt utvecklingsområde. Förvaltningen kommer att följa upp om och hur det framtagna stöddokumentet har använts, och utifrån uppföljningen göra eventuella justeringar. Även stöddokumentet för språk, kommunikation och flerspråkighet kommer att utvärderas. Språk är ett av de viktigaste utvecklingsområdena i särskilt utsatta områden, och det kommer vara ett särskilt fokus i en del stadsdelar under 2020.

Systematiskt kvalitetsarbete

Förvaltningen kommer fortsätta arbetet med att ge feedback på enheternas uppföljningar. Enheternas verksamhetsplaner med tillhörande uppföljningar kan, på ett ännu tydligare sätt, sammankopplas med det systematiska kvalitetsarbete som bedrivs på varje förskola.

Den nya formen för dialogmöte med enheterna kommer också att fortsätta. Förvaltningen kommer utvärdera den för att eventuellt justera.

Rekrytering och implementering av handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för barnskötare och förskollärare

Enskede-Årsta-Vantör står inför en kraftig expansion och rekrytering kommer att bli en allt viktigare fråga. Förvaltningen ser att arbetet med att implementera handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för barnskötare och förskollärare är en viktig del i det. Genom att skapa goda arbetsförhållande kommer fler att välja att stanna kvar och söka sig till stadsdelsområdets förskolor.

Barnkonventionen

Barnkonventionen blir lag den 1 januari 2020 och förvaltningen behöver se över vad det innebär i praktiken. I början av året kommer samtliga medarbetare att ta del av en föreläsning kring barnkonventionen i förskolan. Efter föreläsningen kommer varje enhet att arbeta vidare med barnkonventionen och hur den ska ta plats i verksamheten.

Kost och rörelse

Under januari kommer samtliga rektor och biträdande rektor ta del av en föreläsning om barns hälsa. Föreläsningen genomförs av folkhälsovetare från Region Stockholm och tar upp kost, vikten av barns rörelse samt förskolegårdars utformning i förhållande till rörelse. Det blir en utgångspunkt i den strategi för daglig rörelse som ska tas fram på varje förskola. Strategin kommer att ha ett jämställdhetsperspektiv för att säkerställa att flickor och pojkar får ta del av daglig rörelse på lika villkor. Förvaltningen kommer också att använda det funktionsprogram för förskolegårdar som tagits fram under 2019. Det innehåller bland annat bedömningsgrunder för gårdar kopplat till rörelse.

Digitalisering

Under nästa år kommer införande av Skolplattformen att fortsätta. Startsidan samt Planering och Bedömning har försejats, bland annat på grund av införandet av GSIT 2.0.

Beroende på hur mycket tid det tar, kommer fokus även vara på utvecklingen av pedagogiska verktyg i undervisningen tillsammans med barnen. Det handlar till exempel om workshops kring programmering och integration av digitala verktyg i den pedagogiska miljön. Ett annat utvecklingsområde är att ta fram ett gemensamt utbud av appar och ett stöddokument om förhållningssätt till digitala verktyg.

Förslag till kommunfullmäktige/nämnd för kommande budgetår

Samverkan av kompetensförsörjning och rekrytering

Stadsdelsförvaltningen upplever utmaningar i både nyrekrytering av utbildad personal och att bibehålla medarbetare samt möta kommande pensionsavgångar inom förskola. Förvaltningen ser ett stort behov av ökat antal utbildningsplatser inom regionen för att kunna erbjuda och vidareutbilda ej pedagogiskt utbildad personal till barnskötare och förskollärare. Vidare ser förvaltningen positivt på att utreda förutsättningarna för en samverkande rekryteringsprocess för stadens förskolor. Detta för att frigöra tid för närmaste chef, men också för att erbjuda sökande en matchning utifrån sin utbildning och ambitioner samt bidra till att Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare. I arbetet med att rekrytera chefer är utbildningsförvaltningen

ledarskapsprogram en viktig del.

Digitalisering

Införandet av Skolplattformen samt GSIT 2.0 kommer fortsättningsvis medföra ökade kostnader för stadsdelsförvaltningens förskolor i form av teknisk utrustning, kompetensutveckling och systemförvaltning. För att den digitala utvecklingen av Stockholms förskola ska bidra till ökade förutsättningar för barn, personal och vårdnadshavare behöver staden se över finansiering av dessa kostnader. Gällande digitalisering ser förvaltningen också vikten av att utbildningsförvaltningen håller ihop det fortsatta arbetet med Skolplattformen, för en likvärdighet inom stadens förskolor.

Barnkonventionen

I och med att barnkonventionen blir lag den 1 januari 2020 ser förvaltningen ett behov av kompetensutveckling. Det kan med fördel vara en stadsövergripande insats, då det berör samtliga stadens förskolor. Förvaltningen ser också ett behov av att staden gemensamt tolkar innebörden av att barnkonventionen blir lag och tar fram stödmaterial. Tillämpningen av lagen bör vara samma för stadens alla förskolor. Staden bör också se över de gemensamma regler som finns gällande förskolan, till exempel regler för intagning och plats i förskolan, utifrån att de ska stämma överens med barnkonventionen.

Förvaltningen ser positivt på att staden fortsatt erbjuder andra kompetensutvecklingsinsatser genom till exempel Förskolesummit och andra föreläsningar för rektorer eller andra medarbetare. Framför allt kopplat till den fortsatta implementeringen av den reviderade läroplanen.